

# Telescopi

“Un futur sostenible és una marató i no pas un objectiu fàcil d’assolir”





## Tim SCHUMANN

Director de la biblioteca Heinrich Böll del districte de Pankow de Berlín i membre actiu de Green Libraries Network (Xarxa de biblioteques verdes) i de la iniciativa Libraries4Future  
*tim.schumann@ba-pankow.berlin.de*  
*@tim\_the\_librarian*

Entrevista duta a terme al març del 2022

DOI <https://doi.org/10.34810/itemn73id405230>

# “Un futur sostenible és una maratón i no pas un objectiu fàcil d’assolir”

Tim Schumann, director de la biblioteca pública Heinrich Böll del districte de Pankow a Berlín, va participar al mes de novembre de 2021 a la Jornada Biblioteques i sostenibilitat organitzada per Biblioteques de Barcelona i l’Institut Goethe de la ciutat i celebrada a la Biblioteca Montserrat Abelló, un exemple d’edifici rehabilitat amb criteris sostenibles inaugurat el 2018. En la seva xerrada va presentar les xarxes de biblioteques verdes creades en defensa de pràctiques sostenibles i nombroses iniciatives de biblioteques d’arreu que incorporen la sostenibilitat ecològica i la sostenibilitat social en la seva manera de fer.



## Per encetar la qüestió de la sostenibilitat i les biblioteques, ens pots explicar què és la Green Libraries Network (Xarxa de biblioteques verdes) i quins orígens té? Quantes biblioteques en formen part? Quin treball en xarxa porten a terme?

El naixement a Alemanya de la Green Libraries Network (GLN) té les seves arrels en la conferència satèl·lit del congrés de l’IFLA que es va celebrar l’any 2017 a Breslau (Polònia). Alguns col·legues alemanys del grup IFLA ENSULIB vam organitzar una conferència satèl·lit sobre el tema de les biblioteques verdes. S’hi van aplegar molts companys que més tard van crear aquesta xarxa a Alemanya. La nostra finalitat era popularitzar el concepte de les biblioteques verdes als països de parla alemanya i trobar nous aliats i col·laboradors.

La GLN es va fundar oficialment el 2018 a Berlín i encara s’està dotant de les seves estructures. Tothom hi treballa de manera voluntària, però el nostre objectiu és professionalitzar la nostra organització.

En paral·lel, volem reforçar el concepte de les biblioteques verdes als països de parla alemanya. Pretenem aportar els nostres coneixements i idees sobre el tema, a més de fomentar les iniciatives de biblioteques i bibliotecaris

dins aquest àmbit. Tanmateix, també considerem que forma part de la nostra missió el fet de portar el concepte de biblioteca verda a les escoles i facultats de biblioteconomia donant suport als estudiants.

Un cop cada tres mesos, oferim un cafè d'idees en línia i destaquem un aspecte concret del treball de les biblioteques verdes. El primer es va organitzar l'any 2020 i hi van assistir uns 30 bibliotecaris. El més recent, aquest hivern, ha rebut la visita de gairebé 260 professionals. El fet de veure que cada cop són més els companys i les biblioteques que tenen interès pel tema de les biblioteques verdes ens dona la força que necessitem per continuar amb la nostra tasca.

Per a l'any 2022, la GLN vol començar a treballar en una estratègia per als propers objectius de la xarxa. Què podem fer per les biblioteques que volen formar part de la xarxa? Com els podem donar més suport? Com ens podem enfortir? En aquests moments, unes 20 biblioteques formen part de la xarxa, tot i que cada cop més biblioteques s'hi volen sumar. Però els particulars també ho poden fer.

---

**El fet d'esdevenir una biblioteca verda és un procés, més aviat com una marató.**

---

**En el cas concret de la biblioteca de Pankow, quins van ser els factors més importants que us van portar a convertir-la en una biblioteca verda?**

No diria que ja som una biblioteca verda. Crec que el fet d'esdevenir una biblioteca verda és un procés, més aviat com una marató. Entre altres coses, perquè encara no hi ha una definició exacta d'aquest terme. Però continuem avançant i treballant pel nostre objectiu de transformar les biblioteques públiques de Berlín-Pankow en una institució tan verda i sostenible com sigui possible. Pas a pas i any rere any.

Un dels aspectes més importants és el suport de la direcció del sistema de biblioteques, que ha fet de la sostenibilitat un valor fonamental de les biblioteques públiques de Pankow. Ara mateix ens estem plantejant idees i projectes nous amb alguns col·legues molt motivats.



He sentit parlar d'altres biblioteques d'Alemanya on el personal està molt interessat en el tema, però la direcció no hi dona suport. Això és extremadament frustrant per al personal, i no puc entendre que alguns directors de biblioteques continuïn sense veure la importància de la qüestió a l'era del canvi climàtic.

**En aquest marc de biblioteques verdes, quines activitats o mesures destacaries entre les que tenen lloc a la biblioteca de Pankow en relació amb la mobilitat, els residus, l'energia, les emissions, la comunicació o l'educació ambiental?**

En aquests moments, ens sentim molt orgullosos de diversos projectes i activitats. Relacionem els projectes de biblioteques verdes amb els camps de la sostenibilitat social i ecològica, i hem iniciat alguns projectes centrats en l'ajuda a la gent dels nostres barris. M'agradaria destacar quatre iniciatives:

- Oferim bicicletes de càrrega en préstec per promoure el canvi en el model de mobilitat a Berlín. Volem ajudar els ciutadans a passar del cotxe a la bicicleta.
- A la meua biblioteca, vam participar en un programa pilot per oferir neveres solidàries en institucions públiques o culturals. Ara, la gent del barri pot portar a la biblioteca el menjar que no pensa consumir i altres persones poden agafar-lo de manera gratuïta. Per fer-ho possible, les autoritats de Pankow no ens van deixar altra opció que declarar la biblioteca com a botiga de menjar. I això vam fer. A Alemanya, un terç del menjar es desaprofita i es llença malgrat el fet que la major part d'aquest menjar encara és bo. En la meua opinió, les biblioteques públiques són llocs perfectes per compartir menjar. Tota biblioteca pública hauria d'oferir una nevera solidària.
- Cada any, al març, les biblioteques públiques de Berlín-Pankow participen en les Setmanes contra el racisme que se celebren a tot Alemanya. Col·laborem amb entitats que lluiten contra el racisme i l'antisemitisme i els oferim els nostres espais. Preparem tallers i lectures de manera conjunta. Berlín



## Un projecte nou i emocionant és la idea de crear un jardí al terrat de la biblioteca.

ha estat sempre un gresol multicultural per a persones d'arreu del món, sobretot durant els darrers anys. Com a biblioteca pública, volem donar la benvinguda a tots aquests nous berlinesos, oferir-los els nostres serveis i saber com els podem ajudar.

- Un projecte nou i emocionant és la idea de crear un jardí al terrat de la biblioteca. La proposta va partir de dues joves del barri que van iniciar soles una campanya per recollir signatures que van lliurar a la biblioteca l'any 2021. Amb aquestes llistes, vam començar a recollir més signatures dels nostres usuaris i, de pas, vam donar a conèixer la idea. Cada cop se sumen més persones a la iniciativa. Estem elaborant una estratègia amb l'ajuda d'uns arquitectes. Necessitem diners per finançar un estudi de la resistència del terrat. El nostre objectiu és crear-hi un jardí que estigui a disposició del barri com a espai per relaxar-se, acollir esdeveniments culturals, celebrar reunions i impartir educació ambiental.

### **A banda de la biblioteca de Pankow, hi ha altres biblioteques (universitàries o especialitzades) a Berlín que prenguin mesures per assolir l'equilibri ecològic, la igualtat social i el desenvolupament econòmic? En pot donar cap exemple?**

Moltes biblioteques públiques de Berlín comencen a col·laborar amb la societat civil i amb les organitzacions veïnals. Crec que això forma part de la transformació que estan experimentant les biblioteques públiques d'Alemanya. Comencem a deixar els nostres despatxos i taulells i a treballar amb les persones. Algunes biblioteques participaran en el Tag der offenen Gesellschaft (Dia de la societat oberta), que se celebrarà al juny del 2022. Amb la idea de reforçar la cohesió social i el concepte de democràcia, les bibliote-

ques ofereixen els seus espais per reunir les persones. Algunes biblioteques han fet jardins dels seus espais verds. Em fa l'efecte que en aquests moments cada cop més biblioteques de Berlín comencen a actuar en l'àmbit de l'ecologia i la sostenibilitat.

Malauradament, no puc parlar de les biblioteques universitàries i especialitzades de Berlín perquè no és el meu camp d'actuació.

### **Quines són les seves referències internacionals quant a la gestió de projectes sostenibles? Ens pot donar cap exemple de biblioteques que puguin servir d'inspiració?**

Estic més centrat en els serveis i la programació de les biblioteques verdes que no pas en l'arquitectura i la tècnica. Per això, el que em sembla més fantàstic i increïble és la feina de les biblioteques públiques més petites. El Mapa de biblioteques o el Premi per a biblioteques verdes de l'IFLA em resulten molt inspiradors. M'agrada donar una ullada fora d'Alemanya i d'Europa i aprendre d'altres companys i dels seus projectes.

M'encanta l'exemple del Lambaye Learning Center del Senegal <<https://www.studentsforsenegal.org/>>, que uneix les tres idees de la sostenibilitat centrant-se en l'arquitectura i en l'ajuda a les persones.

També m'agrada el servei especial de la New York Public Library que ofereix roba i vestits en préstec per a entrevistes de feina <<https://www.nypl.org/blog/2018/08/06/dress-up-nypl-lending-fashion-library>>. Amb aquest servei fantàstic i alhora senzill, la biblioteca ajuda les persones amb pocs recursos.

Una altra gran idea és fer servir les zones verdes de les biblioteques. La Northern Onondaga Public Library, a l'estat de Nova York, ha transformat els seus espais verds en un jardí per als usuaris i els ofereix petits terrenys en préstec per a ús individual o col·lectiu <<https://www.nopl.org/library-farm/>>. La biblioteca inclou una secció d'eines de jardineria.

El meu exemple preferit a Alemanya és l'esdeveniment anual Ernte deine Stadt (Collita a la teva ciutat), que se celebra a

la petita població de Bad Oldesloe, al nord del país. La biblioteca va començar l'any 2016 amb un esdeveniment sobre jardineria urbana i va aplegar molts dels actors locals de la sostenibilitat. Al llarg dels anys aquest esdeveniment ha crescut cada cop més, i ara Ernte deine Stadt és un gran festival que inunda tota la ciutat i que mostra la força i l'impacte que pot tenir una biblioteca pública <[https://www.ifla.org/wp-content/uploads/2019/05/assets/environmental-sustainability-and-libraries/documents/germany\\_badoldesloe\\_green\\_library\\_award.pdf](https://www.ifla.org/wp-content/uploads/2019/05/assets/environmental-sustainability-and-libraries/documents/germany_badoldesloe_green_library_award.pdf)>

Fa uns mesos em vaig posar en contacte amb un col·lega de Malmö, a Suècia. L'Ajuntament i la biblioteca pública d'aquella ciutat han iniciat un projecte pilot Vaxtvarket <<https://www.vaxtvarket.se/>> en col·laboració. Aquest projecte se centra en la idea de la protecció ambiental, la natura i l'agricultura urbana a les ciutats.

**Les biblioteques són cada cop més conscients de la necessitat de fer-se més sostenibles i d'ajudar les persones oferint-los**

**informació i activitats pràctiques. Tanmateix, la primera resposta al consum energètic desproporcionat hauria de venir de les administracions amb la construcció d'edificis idonis. Hi ha cap llei o normativa a la ciutat de Berlín que imposi a les biblioteques i edificis públics nous l'obligació de complir determinats estàndards de sostenibilitat?**

No hi ha lleis específiques per a les biblioteques, però sí unes normes bastant recents que estableixen que els edificis públics de nova construcció a Berlín han de tenir plaques solars o terrats verds. A Berlín-Pankow estem acabant de planificar un nou edifici. Malauradament, vam haver de lluitar molt per poder-hi instal·lar plaques solars. Encara no és habitual centrar-se en la sostenibilitat als serveis públics, tot i que em fa l'efecte que s'estan produint canvis molt ràpids. Amb el nou govern alemany i la reelecció del govern berlinès (format pels socialdemòcrates i el Partit Verd, d'esquerres) el 2021, sembla que cada setmana hi hagi normatives i estàndards nous que



imposen la construcció sostenible. Tanmateix, si analitzem les previsions del que ens espera a Berlín pel que fa al canvi climàtic, és ben clar que cal un canvi radical.

**De quina manera condiona el lloc on es troba una biblioteca l'adopció de pràctiques sostenibles des del punt de vista ecològic i social? Quines aliances han de buscar les biblioteques per esdevenir verdes? Quins són els primers passos que cal donar?**

A Alemanya, hi ha unes bústies on es recullen els telèfons mòbils vells i que ja no es fan servir. Aquestes bústies les proporciona la NABU, que és una associació de protecció de la natura. Sempre recomano començar amb passos fàcils i senzills com aquest i oferir espai per a iniciatives d'aquest tipus. Al mes de març d'aquest any, em vam demanar que impartís un taller sobre biblioteques verdes per a una altra biblioteca pública de Berlín. Em vam fer la mateixa pregunta, els vaig donar la mateixa resposta i han començat a plantejar-se col·locar aquestes bústies per a telèfons mòbils. Amb molt poc esforç, es poden iniciar els passos per esdevenir una biblioteca verda.

Crec que en aquests moments es poden trobar aliances gairebé a tot arreu. Encara que no voldria ser massa optimista, tinc la impressió que són cada vegada més les persones que volen actuar i que busquen aliances i col·laboracions. Tanmateix, aquesta és potser la meva perspectiva berlinesa o alemanya. M'interessaria conèixer la situació a Espanya.

Si no hi ha col·laboradors al barri, jo començaria a buscar-los fora. Però, en aquesta situació, em sembla que és la biblioteca la que ha d'adoptar les primeres mesures comunitàries. Quan no hi hagi a la zona cap entitat que hi doni suport, les escoles i les llars d'infants poden ser unes companyes excel·lents a l'hora de donar els primers passos per convertir-se en una biblioteca verda. La sostenibilitat esdevé un tema cada cop més important per als centres educatius d'Alemanya, i els mestres busquen col·laboradors.

No és gens fàcil garantir el compliment de les mesures comunitàries, però els resultats

---

**Cal una mentalitat institucional nova i una visió innovadora de la biblioteconomia, segons la qual les persones que treballen a les biblioteques no hi són només per prestar llibres, sinó també per introduir a la societat les millores necessàries per ser sostenibles.**

---

poden ser veritablement sorprenents. A Bad Oldesloe, només amb l'ajuda d'Ernte deine Stadt, la primera iniciativa d'agricultura sostenible per la comunitat, es van aconseguir prou membres per posar en marxa l'empresa. Aquesta és la força que pot tenir una biblioteca pública!

**Ha parlat en alguna ocasió de «la dictadura de la sostenibilitat».**

**Què és? Com la podem evitar?**

Amb aquesta expressió em refereixo al fet que tinc la impressió que, si no comencem ja a transformar el nostre estil de vida, la natura i el clima ens hi obligaran. Ho hauré de fer de manera voluntària o ens hi forçarà el desastre. En aquests moments, encara tenim la possibilitat de controlar el procés de canvi necessari per sobreviure com la societat i la democràcia que coneixem. Encara podem dissenyar el procés de transformació.

Em temo que, si la nostra societat no aprofita els propers anys per reflexionar i canviar la manera de viure, el canvi climàtic l'obligarà a fer-ho. Ara podem prendre la decisió de transformar-nos en una societat sostenible. D'aquí a pocs anys, ens veurem obligats a fer-ho perquè no tindrem cap més opció. A moltes persones, això els semblarà una «dictadura de la sostenibilitat» perquè no hi haurà cap més opció... el canvi forçat pel desastre.

Potser puc explicar-me millor amb un fet que té a veure amb la meua ciutat, Berlín. Les previsions mostren que hi haurà a la zona una reducció enorme de les precipitacions de

pluja en les pròximes dècades i, per tant, una disminució important de l'aigua corrent. La depuradora de Berlín va notificar l'any passat que només pot garantir els nivells necessaris de subministrament d'aigua fins a l'any 2050. A partir d'aleshores, no pot garantir que sigui capaç de proporcionar a la ciutat l'aigua que necessita. Només falten 28 anys! A Berlín, hi podríem reaccionar ja i reduir el nostre consum d'aigua fins a nivells sostenibles, reaccionar amb antelació per tenir un futur millor. Si no aconseguim fer-ho, les autoritats no tindran més remei que racionar l'aigua als ciutadans. Suposo que a moltes persones això els semblaria una dictadura.

**En la seva opinió, quin és el repte més important al qual s'enfronten les biblioteques per tal d'esdevenir sostenibles des del punt de vista ecològic i social?**

Crec que el més rellevant és l'actitud. Desitjo que cada cop més col·legues comencin a entendre que una biblioteca verda i la sosteni-

bilitat ecològica i social és la nostra aportació per protegir i millorar els nostres barris.

Per això, en la meua opinió, no es tracta només d'incorporar serveis nous a les biblioteques. Per a mi, cal una mentalitat institucional nova i una visió innovadora de la biblioteconomia, segons la qual les persones que treballen a les biblioteques no hi són només per prestar llibres, sinó també per introduir a la societat les millores necessàries per ser sostenibles.

No hi ha dubte que treballar per un objectiu tan ambiciós és complicat, però estic convençut que les biblioteques públiques tenen la capacitat i l'impacte necessaris per canviar la situació.

Crec que només hi ha un error que podem cometre les biblioteques als propers anys. Seria un gran error no treballar per aconseguir les transformacions necessàries. L'únic que podem fer malament és no canviar. Un futur sostenible és una maratón i no pas un objectiu fàcil d'assolir. Biblioteques i bibliotecaris hauríem de participar en aquesta maratón, però a la primera línia. ■

